PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSDP
Journal of Spatial Development and Policy
https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/index

Research Article

A Study of Thailand's Rice Trade in the United States Market

Supanida Sertjanthuek[1*] and Non Vorlapanit[2]

[1] *Master's Student, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Associate Professor, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: supanida.ser@ku.th*

ABSTRACT

This article aimed to study 1) analyze the factors affecting rice import volumes and the demand elasticities of Thai rice and its competitors in the United States market. Quarterly secondary time-series data from 2010 to 2024, covering 60 quarterly observations, are employed. The Double Log model is estimated using the Ordinary Least Squares (OLS) method and 2) analyzes the components influencing the export performance of Thailand and competing countries in the U.S. market. The Constant Market Share (CMS) model is applied to compare two periods: 2015–2019 and 2020–2024. The results indicate that real GDP per capita of the US. is the primary determinant of rice import volumes. Regarding country-specific demand elasticities, Thai rice exhibits low price elasticity, reflecting consumers' strong preference for its quality and the unique characteristics of jasmine rice, which are difficult to substitute. Meanwhile, both Thai and Indian rice demonstrate high income elasticity, indicating that they are normal goods whose demand increases with rising income levels. Vietnamese rice, on the other hand, shows high price elasticity, suggesting that consumers can easily substitute it with rice from alternative sources when its price increases. The CMS analysis reveals that global market expansion and market distribution effects contribute positively to Thailand's export performance, whereas the pure competitiveness effect and export redirection effect are negative. This suggests that the growth in Thailand's rice export value is primarily driven by global market expansion. Therefore, importance should be placed on improving product standards, such as organic agricultural standards and food safety standards, to increase product value and enhance consumer confidence in international markets.

Keywords: Rice Exports, Constant Market Share, Demand Elasticity

Received: 23 March 2026;
Revised: 11 May 2026;
Accepted: 31 May 2026

© 2026 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy
ISSN: 2985-220X (Online)

การศึกษาการค้าระหว่างประเทศสินค้าข้าวไทยในตลาดสหรัฐอเมริกา

ศุภนิดา เสริฐจันทึก[1*] และ นนทร์ วรพาณิชย์[2]

[1] นิสิตปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

[2] รองศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: supanida.ser@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิประเภทอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึง 2567 รวม 60 ไตรมาส ด้วยแบบจำลอง Double Log ประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) และ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของไทย และประเทศคู่แข่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) โดยใช้ข้อมูลรายปี เปรียบเทียบ 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ปี พ.ศ. 2558–2562 และ พ.ศ. 2563–2567 ผลการศึกษา พบว่า GDP per capita ที่แท้จริงของสหรัฐอเมริกา เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับความยืดหยุ่นอุปสงค์รายประเทศ พบว่า ข้าวไทยมีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ แสดงถึงความผูกพันของผู้บริโภคต่อคุณภาพ และเอกลักษณ์เฉพาะของข้าวหอมมะลิที่ยากต่อการทดแทน ในขณะที่ข้าวไทย และข้าวอินเดียมีความยืดหยุ่นต่อรายได้สูง สะท้อนให้เห็นว่าข้าวจากทั้งสองประเทศเป็นสินค้าปกติที่ความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้นตามการเติบโตของรายได้ ส่วนข้าวเวียดนามมีความยืดหยุ่นต่อราคาสูง บ่งชี้ว่าผู้บริโภคสามารถทดแทนด้วยข้าวจากแหล่งอื่นได้ง่ายหากราคาข้าวเวียดนามปรับตัวสูงขึ้น สำหรับผลการวิเคราะห์ CMS พบว่าการขยายตัวของตลาดโลกและการกระจายตลาดส่งผลบวกต่อไทย ในขณะที่ผลการแข่งขันที่แท้จริงและการปรับทิศทางการส่งออกส่งผลลบ แสดงว่า การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกข้าวไทยเกิดจากการขยายตัวของตลาดโลกเป็นหลัก จึงควรให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานสินค้า อาทิ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ

คำสำคัญ: การส่งออกข้าว, ส่วนแบ่งตลาดคงที่, ความยืดหยุ่นของอุปสงค์

© 2026 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

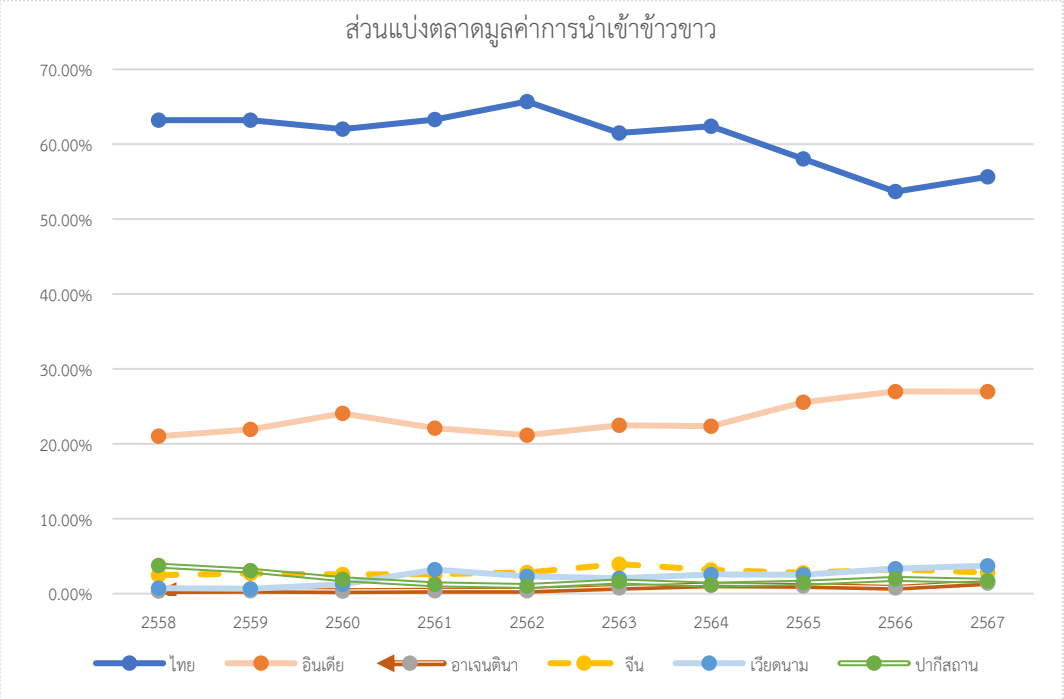
บทนำ

การค้าระหว่างประเทศ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มทางเลือกในการบริโภคสินค้า และบริการให้กับผู้บริโภคภายในประเทศเท่านั้น ยังทำให้ประเทศสามารถเข้าถึงสินค้าที่ไม่สามารถผลิตได้เอง หรือ สามารถนำเข้าสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าการผลิตภายในประเทศโดยเฉพาะการส่งออกสินค้า ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การสร้างรายได้จากต่างประเทศ และสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นฐานการผลิตหลักของหลายประเทศ การส่งออกจึงมีบทบาทในการเชื่อมโยงภาคการผลิตในประเทศกับตลาดโลก ในปี 2567 มูลค่าการส่งออกสินค้าในภาคเกษตรของประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 28,827.3 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 7.5 สะท้อนถึงศักยภาพการแข่งขันที่แข็งแกร่งของสินค้าเกษตรไทย และการขยายตัวของความต้องการในตลาดโลกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาโครงสร้างการส่งออกสินค้าภาคเกษตร พบว่า กลุ่มสินค้าผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็งและแห้ง มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด คิดเป็น 6,510.6 ล้านเหรียญสหรัฐ รองลงมาเป็น สินค้าข้าว มีมูลค่าการส่งออก 6,443.9 ล้านเหรียญสหรัฐ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2568)

ผลผลิตข้าวของไทยใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศ และอีกส่วนหนึ่งเพื่อการส่งออก อย่างไรก็ตามกำลังการผลิตข้าวมากกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศ จึงมีการบริหารจัดการข้าวส่วนเกินโดยการเก็บสำรองปลายปีบางส่วน (USDA

Foreign Agricultural Service, 2024) และพิ่งพาการส่งออก โดยมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2568 พบว่า สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะยาว เมื่อเทียบกับตลาดอื่นที่มีความผันผวนมากกว่า เช่น อิรัก หรือบางประเทศที่มีแนวโน้มลดลงอย่างจีน สะท้อนให้เห็นว่าตลาดสหรัฐอเมริกามีความต้องการนำเข้าข้าวไทยอย่างต่อเนื่อง

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในตลาดที่สำคัญของโลก และมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม (กรมการค้าต่างประเทศ, 2568) ส่งผลให้ความต้องการบริโภคข้าวมีความแตกต่างและหลากหลาย แม้สหรัฐฯ จะเป็นทั้งประเทศผู้ผลิต และผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญของโลก แต่ในขณะเดียวกันกลับมีความต้องการนำเข้าข้าวที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก ไม่สามารถผลิตข้าวบางประเภทเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศ โดยเฉพาะข้าวหอมพันธุ์เอเชีย ในพิกัด 100630 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567) ซึ่งเป็นข้าวขาวที่ผ่านการขัดสำเร็จหรือกึ่งสำเร็จ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ข้าวขาวทั่วไป และข้าวขาวหอม โดยข้าวขาวหอมประกอบด้วย ข้าวบาสมาติ ซึ่งมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในประเทศอินเดีย และปากีสถาน รวมถึงข้าวหอมมะลิ ซึ่งมีแหล่งผลิตที่สำคัญในกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ ไทย เวียดนาม และกัมพูชา

ภาพที่ 1 ส่วนแบ่งตลาดมูลค่าการนำเข้าข้าวขาวของสหรัฐอเมริกา
ที่มา: Trade Map (2024)

จากข้อมูลส่วนแบ่งการตลาดมูลค่าการนำเข้าข้าวขาว ในภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ในปี 2567 ที่ผ่านมา ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำเข้าจากไทย มากที่สุด 842.964 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.65 รองลงมาคือ อินเดีย 408.633 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.98 เวียดนาม 56.545 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.73 จีน 42.493 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.81 และ ปากีสถาน 26.091 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.72 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงเป็นคู่ค้ารายสำคัญ และเป็นแหล่งนำเข้าข้าวที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในกลุ่มข้าวคุณภาพสูง (Trade Map, 2024)

อย่างไรก็ตาม สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าข้าวจากไทยเริ่มลดลง สะท้อนให้เห็นว่าไทยกำลังสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวในสหรัฐอเมริกาให้กับประเทศคู่แข่ง และเพื่อให้เข้าใจโครงสร้างการแข่งขันในตลาดข้าวสหรัฐอเมริกา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้าวจากประเทศไทยกับประเทศคู่แข่ง การศึกษาครั้งนี้จึงมีการประยุกต์ใช้แบบจำลอง Double Log ในการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และปัจจัยที่กำหนดปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา ควบคู่กับแบบจำลองส่วนแบ่งตลาด

คงที่ (CMS) เพื่อประเมินศักยภาพการส่งออกของไทยและประเทศคู่แข่ง ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านอุปสงค์และความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์การส่งออกและการรักษาส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

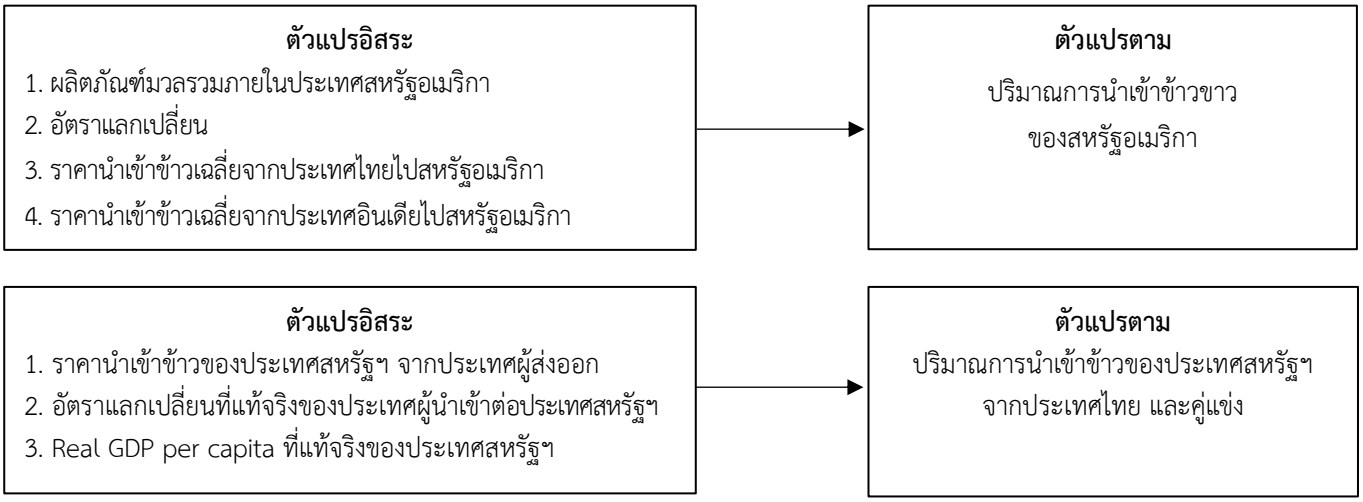
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของประเทศไทย และประเทศคู่แข่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS)

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีอุปสงค์ ร่วมกับการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาด โดยการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ผ่านแบบจำลอง Double Log และแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของสินค้า (Leamer & Stern, 1970) ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค และโครงสร้างการแข่งขันในตลาดได้อย่างเป็นระบบ

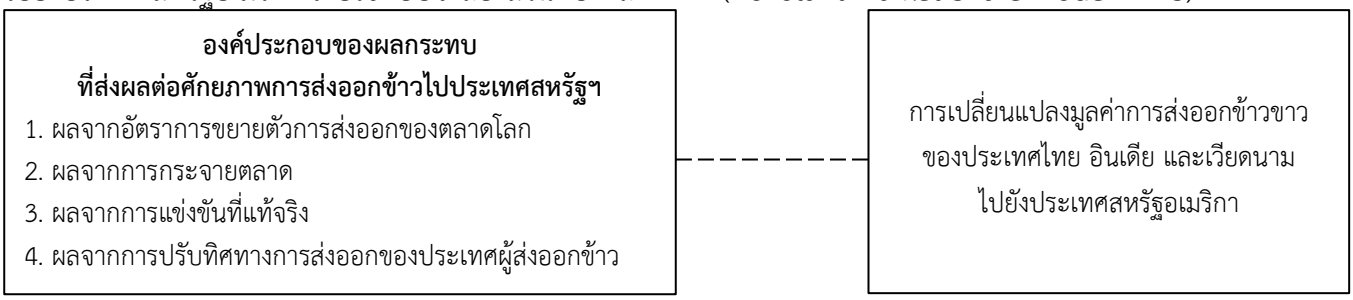
ภายใต้การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์สะท้อนถึงพฤติกรรมการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐฯ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง โดยพิจารณาปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ราคานำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐฯ จากประเทศผู้ส่งออก อัตราแลกเปลี่ยน และรายได้ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความต้องการบริโภคข้าวในประเทศสหรัฐฯ ในขณะที่การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ อธิบายถึงองค์ประกอบใดที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าว จากการทบทวนวรรณ สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของประเทศไทย และประเทศคู่แข่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS)

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของประเทศไทย และประเทศคู่แข่ง ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS)

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ การศึกษาในครั้งนี้ จึงแบ่งผลการศึกษา ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลประเภททุติยภูมิ ประเภทอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2553 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2567 รวม 60 ตัวอย่าง พิจารณาประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ประเทศอินเดีย และเวียดนาม ทั้งนี้ สินค้าที่ศึกษา คือ ข้าวขาวที่ผ่านการขัดสำเร็จหรือกึ่งสำเร็จ พิกัดอัตราศุลกากรระบบ Harmonized System : HS 100630

ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของข้อมูลการวิเคราะห์วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์	แหล่งข้อมูล
ปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐฯ รายไตรมาส (ตัน)	Trade Map
ราคานำเข้าข้าวเฉลี่ยของสหรัฐอเมริกา (ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน)	Trade Map
อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ยรายไตรมาสของประเทศสหรัฐอเมริกา (ต่อดอลลาร์สหรัฐ)	ธนาคารแห่งประเทศไทย กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร (GDP per capitar) ที่แท้จริงเฉลี่ยรายไตรมาส (ดอลลาร์สหรัฐ)	FED หรือ ธนาคารกลางสหรัฐฯ

ที่มา: จากการศึกษา

1.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้แบบจำลอง จำนวน 2 แบบจำลอง ดังนี้

1.2.1 แบบจำลองศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา โดยการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงปริมาณแบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด หรือ Ordinary Least Squares สามารถเขียนในรูปสมการ ดังนี้

$$ln\ Q = \alpha_1 + \beta_1 \ln RGDP + \beta_2 ln\ EXC_T + \beta_3 ln\ P_T + \beta_4 ln\ P_I + \varepsilon$$

กำหนดให้

Q หมายถึง ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งหมด

$RGDP$ หมายถึง GDP per capita ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกา

EXC_t หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศไทยต่อสหรัฐอเมริกา

p_T หมายถึง ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย

p_I หมายถึง ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย

α คือ ค่าคงที่

β คือ ค่าพารามิเตอร์

ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

1.2.2 แบบจำลองอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากไทย และประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ประเทศเวียดนาม และอินเดีย โดยแบบจำลองที่ใช้อยู่ในรูปแบบฟังก์ชัน Double Log เพื่อทำให้ค่าตัวประมาณกลายเป็นค่าความยืดหยุ่นโดยอัตโนมัติ สามารถเขียนในรูปสมการ จำนวน 3 สมการได้ ดังนี้

$$ln\ Q_{U,T} = \alpha_1 + \beta_1 ln\ P_T + \eta_1 ln\ P_V + \eta_2 ln\ P_I + \omega_1 ln\ EXC_T + \lambda_1 ln\ RGDP_U + \varepsilon$$

$$ln\ Q_{U,I} = \alpha_2 + \beta_2 ln\ P_I + \eta_3 ln\ P_T + \eta_4 ln\ P_V + \omega_2 ln\ EXC_I + \lambda_2 ln\ RGDP_{Ut} + \varepsilon$$

$$ln\ Q_{U,V} = \alpha_3 + \beta_3 ln\ P_V + \eta_5 ln\ P_T + \eta_6 ln\ P_I + \omega_3 ln\ EXC_V + \lambda_3 ln\ RGDP_U + \varepsilon_t$$

กำหนดให้

$Q_{U,T}$ หมายถึง ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากไทย

$Q_{U,I}$ หมายถึง ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากอินเดีย

$Q_{U,V}$ หมายถึง ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากเวียดนาม

p_T หมายถึง ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย

p_T หมายถึง ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย

p_V หมายถึง ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม

EXC_t หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศไทยต่อสหรัฐอเมริกา

EXC_i หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศอินเดียต่อสหรัฐอเมริกา

EXC_v หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศเวียดนามต่อสหรัฐอเมริกา

$RGDP_{it}$ หมายถึง GDP per capita ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกา

α คือ ค่าคงที่

$\beta, \eta, \omega, \lambda, \mu$ คือ ค่าพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า

ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

และนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มาเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ต่อปริมาณการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยและประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ประเทศเวียดนาม และอินเดีย และอธิบายค่าความยืดหยุ่น ได้แก่

1) ความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อราคา (Own Price Elasticity)

2) ความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อราคาข้าวของประเทศคู่แข่ง (Cross Price Elasticity)

3) ความยืดหยุ่นอุปสงค์การนำเข้าข้าวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร

4) ความยืดหยุ่นอุปสงค์การนำเข้าข้าวต่ออัตราแลกเปลี่ยน

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของประเทศไทย และประเทศคู่แข่ง ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS)

2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก Trade Map ซึ่งเป็นข้อมูลประเภททุติยภูมิ รายปี ทำการเปรียบเทียบ 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงปีที่ 2558 – 2562 และช่วงปี 2563 – 2567 พิจารณาประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ประเทศอินเดีย และเวียดนาม ทั้งนี้ สินค้าที่ศึกษา คือ ข้าวขาวที่ผ่านการขัดสำเร็จหรือกึ่งสำเร็จ พิกัดอัตราศุลกากรระบบ Harmonized System : HS 100630

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

วิเคราะห์ว่าการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกข้าวขาวจากประเทศไทย อินเดีย และเวียดนาม ไปยังตลาดสหรัฐอเมริกานั้น มีที่มาจากองค์ประกอบใดเป็นสำคัญ สามารถคำนวนได้ ดังนี้

$$\sum_j X^1_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk} = \left[G_k \sum_j X^0_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk}\right] + \left[\sum_j (G_{jk} X^0_{ijk}) - G_k \sum_j X^0_{ijk}\right] + \left[\sum_j (G^*_{jk} X^1_{ijk}) - \sum_j X^0_{ijk}\right] + \left[\{\sum_j X^1_{ijk} - \sum_j (G_{jk} X^0_{ijk})\} - \{\sum_j (G^*_{jk} X^1_{ijk}) - \sum_j X^0_{ijk}\}\right]$$

G_k = อัตราการขยายตัวของการส่งออกข้าวของโลก $= \dfrac{\sum_i \sum_j X^1_{ijk}}{\sum_i \sum_j X^0_{ijk}}$

G_{jk} = อัตราการขยายตัวของการส่งออกข้าวไปประเทศสหรัฐอเมริกา= $\dfrac{\sum_i X^1_{ijk}}{\sum_i X^0_{ijk}}$

G^*_{jk} = ส่วนกลับของ $G_{jk} = \dfrac{1}{G_{jk}}$

กำหนดให้

x = มูลค่าการส่งออกข้าวขาว

I = ประเทศผู้ส่งออกข้าว ได้แก่ ไทย อินเดีย และเวียดนาม

J = ประเทศผู้นำเข้าข้าว คือ สหรัฐอเมริกา

K = ผลิตภัณฑ์ข้าวขาว

1 = ช่วงเวลาที่ทำการพิจารณา

0 = ช่วงเวลาฐานที่ใช้เปรียบเทียบ(ปีฐาน)

ความแตกต่างระหว่างมูลค่าการส่งออกจริงกับกรณีที่ส่วนแบ่งตลาดคงที่ สามารถแยกออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 ผลจากการขยายตัวของการค้าโลก (General World Trade Expansion Effect)

$\sum_j X^1_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk}$ เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของการส่งออกจากปีฐานถึงปีสุดท้าย หมายถึงความแตกต่างระหว่างผลรวมการส่งออกของประเทศผู้ส่งออกไปสู่ประเทศที่กำลังพิจารณา $G_k \sum_j X^0_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk}$ คือ ผลจากการขยายตัวการส่งออกข้าวทั้งหมดของโลก ถ้าการส่งออกข้าวของประเทศที่กำลังพิจารณาขยายตัวในอัตราเดียวกันกับอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่กำลังพิจารณาในตลาดโลกคงที่

2) องค์ประกอบที่ 2 ผลจากการกระจายตลาด (Market Distribution Effect)

$\sum_j \left(G_{jk} X^0_{ijk}\right) - G_k \sum_j X^0_{ijk}$ แสดงให้เห็นว่าประเทศที่กำลังพิจารณาส่งออกข้าวไปยังประเทศที่มีการขยายตัวของตลาดสูงหรือต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของโลก ถ้าค่าเป็นบวก แสดงว่า ประเทศที่กำลังพิจารณามีการส่งออกข้าวส่วนใหญ่ไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกจะมีผลทำให้อัตราการขยายตัวของการส่งออกของประเทศสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกเช่นเดียวกัน และถ้ามีค่าเป็นลบ ให้ผลตรงข้าม

3) องค์ประกอบที่ 3 ผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง (Pure Competitiveness Effect)

$\sum_j \left(G^*_{jk} X^1_{ijk}\right) - \sum_j X^0_{ij} k$ ถือเป็นองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญที่สุดในการประเมินศักยภาพของประเทศผู้ส่งออก เนื่องจากแสดงถึงความแตกต่างระหว่างอัตราการขยายตัวของการส่งออกที่เกิดขึ้นจริงกับอัตราที่ควรเกิดขึ้นหากประเทศสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้ที่ระดับเดิม หากค่านี้เป็นบวก สะท้อนว่าประเทศมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นและสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดได้เกินกว่าระดับฐาน แต่หากเป็นลบ บ่งชี้ว่าประเทศกำลังสูญเสียความสามารถในการแข่งขันให้แก่คู่แข่ง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากราคาสินค้าที่สูงกว่า คุณภาพที่ด้อยกว่า หรือนโยบายการค้าที่เป็นอุปสรรค

4) องค์ประกอบที่ 4 ผลกระทบร่วม (Interaction Effect)

$\left[\{\sum_j X^1_{ijk} - \sum_j (G_{jk} X^0_{ijk})\} - \left\{\sum_j G^*_{jk} X^1_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk}\right\}\right]$ ซึ่งองค์ประกอบนี้จะแสดงถึงการปรับตัวของการส่งออกในทิศทางที่สอดคล้องหรือสวนทางกับพลวัตของตลาด หากประเทศสามารถเพิ่มการส่งออกไปยังตลาดที่กำลังขยายตัว หรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัวได้อย่างทันท่วงที ค่านี้จะเป็นบวก สะท้อนถึงความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้ส่งออก ในทางตรงกันข้าม หากเพิ่มการส่งออกไปยังตลาดที่กำลังหดตัวหรือลดการส่งออกในตลาดที่กำลังเติบโต ค่านี้จะเป็นลบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา และส่วนที่ 2 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา

การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด หรือ OLS (Ordinary Least Squares)

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรทุกตัวก่อนนำไปประมาณค่าแบบจำลองด้วย เนื่องจากเป็นข้อมูลประเภทอนุกรมเวลา ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) ตามเกณฑ์ Akaike Information Criterion (AIC) ที่ Maxlags = 8 พบว่า ตัวแปร lnQ lnRGDP lnPi เป็น Stationary ที่ระดับข้อมูล (level) หรือ I(0) ในขณะที่ตัวแปรอื่นเป็น non-stationary หรือมี Unit root ที่ระดับ I(0) จึงแปลงข้อมูลด้วยวิธีการหาผลต่างอันดับหนึ่ง (first difference) ระดับ I(1) เพื่อขจัดความไม่เสถียรของข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการประมาณค่าแบบจำลอง หลังจากการแปลงข้อมูลด้วย I(1) พบว่า ทุกตัวแปรมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้น ตัวแปรทั้งหมดเป็น Stationary ที่ระดับ I(1) และผลการตรวจสอบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกคู่มีค่าสัมบูรณ์ไม่เกิน 0.80 แบบจำลองไม่มีปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 2 แสดงถึงการประมาณค่าแบบจำลองเต็ม (Full Model) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ซึ่งรวมตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ได้แก่ lnRGDP, dlnEXC, dlnPT และ lnPI พบว่า ตัวแปร lnRGDP มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปร dlnPT มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ในขณะที่ตัวแปรอื่น ได้แก่ dlnEXC และ lnPI ไม่ผ่านเกณฑ์นัยสำคัญ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบจำลองโดยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญออกทีละตัว เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีค่า p-value สูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศไทยต่อสหรัฐอเมริกา (P=0.7245) และราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย (P=0.7090) ดังนั้น ตัวแปรอิสระที่นำไปประมาณค่าในแบบจำลองสุดท้าย (Final Model) คือ GDP per capita ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกา (P=0.0000) และราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย (P=0.0846)

จากการประมาณค่าแบบจำลองสุดท้าย ด้วยวิธี OLS พบว่า ตัวแปร lnRGDP มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปร dlnPT มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และค่า R-squared เท่ากับ 0.8092 แสดงว่า แบบจำลองนี้สามารถอธิบายความผันแปรของปริมาณการนำเข้าข้าวได้ประมาณร้อยละ 80.92

อีกทั้ง แบบจำลองสุดท้ายได้ผ่านการทดสอบความถูกต้องทางเศรษฐมิติ (Diagnostic Tests) ด้วยการทดสอบ Breusch- Godfrey Serial Correlation LM Test ค่า p-value เท่ากับ 0.0541 และการทดสอบ White's Heteroskedasticity Test พบว่า ค่า p-value เท่ากับ 0.8571 มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แบบจำลองไม่มีปัญหา Autocorrelation และ Heteroskedasticity

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา

ตัวแปรอิสระ	ผลการประมาณค่าโมเดลเต็ม (Full Model)		ผลการประมาณค่าโมเดลสุดท้าย (Final Model)	
	Coefficient	P-value	Coefficient	P-value
C	-31.7093	0.0000*	-32.3714	0.0000*
lnRGDP	4.0348	0.0000*	4.0457	0.0000*
dlnEXC	0.2550	0.7245	-	-
dlnPT	-0.6342	0.0846	-0.6295	0.081**
lnPI	-0.0762	0.7090	-	-
R-squared	0.8101		0.8092	
Adjusted R-squared	0.7961		0.8024	
AIC	-0.8508		-0.9135	
Prob (F-statistic)	0.0000		0.0000	
LM Test			0.0541	
White Test			0.8571	

หมายเหตุ: * และ** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 0.1 ตามลำดับ

เครื่องหมาย - หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวถูกตัดออกจากแบบจำลองเนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

โดยการใช้แบบจำลอง Double Log Model และประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรทุกตัวก่อนนำไปประมาณค่าแบบจำลองด้วย เนื่องจากเป็นข้อมูลประเภทอนุกรมเวลา ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) ตามเกณฑ์ Akaike Information Criterion (AIC) ที่ Maxlags = 8 พบว่า ตัวแปร lnQT lnQI lnPI และ lnRGDP เป็น Stationary ที่ระดับข้อมูล (level) หรือ I(0) ในขณะที่ตัวแปรอื่นเป็น non-stationary หรือมี Unit root ที่ระดับ I(0) ผู้วิจัยแปลงข้อมูลของตัวแปรในระดับผลต่างอันดับหนึ่ง หรือ ระดับ I(1) พบว่าทุกตัวแปรมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้น มีคุณสมบัติ Stationary ที่ระดับ I(1) และผลการตรวจสอบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกคู่มีค่าสัมบูรณ์ไม่เกิน 0.80 แบบจำลองไม่มีปัญหา Multicollinearity

ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความคลาดเคลื่อน (Error Terms) ของสมการทั้งสาม ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างสมการ (Contemporaneous Correlation) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง error terms ของสมการทั้งสามสมการ อยู่ในระดับต่ำ โดยที่ ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยกับปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย มีค่า 0.241 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยกับปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม มีค่า 0.227 และปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดียกับปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม มีค่า -0.109 แสดงว่า error terms ระหว่างสมการไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การประมาณค่าด้วยวิธี OLS แยกแต่ละสมการจึงมีความเหมาะสม และให้ผลการประมาณค่าที่มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับ SUR

1) ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย

พบว่า มีเพียงตัวแปร lnRGDP ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปร dlnPT มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ในขณะที่ตัวแปรอื่น ได้แก่ lnPI dlnPV และdlnEXCt ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า R-squared เท่ากับ 0.6827 แสดงว่า แบบจำลองนี้ สามารถอธิบายความผันแปรของปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย ได้ประมาณร้อยละ 68.27

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบจำลองโดยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกทีละตัว เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีค่า p-value สูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย (P=0.8974) อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศไทยต่อสหรัฐอเมริกา (P=0.5879) และราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม (P=0.5118) ดังนั้น ตัวแปรอิสระที่นำไปประมาณค่า คือ GDP per capita ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกา (P=0.0000) และราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย (P=0.0613)

เมื่อนำแบบจำลองดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้อง (Diagnostic Tests) ด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test และการตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) White's Heteroskedasticity Test พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบ มีค่าเท่ากับ 0.3420 และ 0.8447 ตามลำดับ แบบจำลองไม่มีปัญหา Autocorrelation และ Heteroskedasticity

2) ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย

พบว่า ตัวแปร lnPI และlnRGDP มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ตัวแปร dlnPT dlnPV และdlnEXCi ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า R-squared เท่ากับ 0.8484 แสดงว่า แบบจำลองนี้อธิบายความผันแปรของปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดียได้ประมาณร้อยละ 84.84

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบจำลองโดยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกทีละตัว เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีค่า p-value สูงสุดไปต่ำสุด ตัวแปรอิสระที่ตัดออก 3 ตัวแปร เริ่มจากอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศอินเดียต่อสหรัฐอเมริกา (P=0.7776) ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม (P=0.7345) และราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย (P=0.2689) ดังนั้น ตัวแปรอิสระที่นำไปประมาณค่า คือ ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย (P=0.0087) และGDP per capita ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกา (P=0.0000)

เมื่อนำแบบจำลองตรวจสอบความถูกต้อง (Diagnostic Tests) ด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test พบว่า ค่า p-value เท่ากับ 0.0186 แบบจำลองมีปัญหา Autocorrelation จึงแก้ไขโดยการเพิ่มจำนวนตัวแปรล่าช้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ พบว่า เมื่อทดสอบที่ lag 4 Prob. Chi-Square เท่ากับ 0.0600 แบบจำลองไม่มีปัญหา Autocorrelation ทั้งนี้ ได้มีการแก้ปัญหาด้วยการประมาณค่าวิธี ARMA Maximum Likelihood แทน โดยการใช้พจน์ AR(1) AR(2) และ AR(3) สามารถจัดการโครงสร้าง Autocorrelation ผลการประมาณค่าด้วยวิธี ARMA พบว่าตัวแปร lnPI และlnRGDP ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า R-Squared เพิ่มขึ้นเป็น 0.8739 แสดงว่าแบบจำลองมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนได้ดีขึ้น

จากนั้น ได้ตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ด้วย ARCH Test โดยใช้ lag 3 พบว่า ค่า p-value เท่ากับ 0.8303 แบบจำลองไม่มี Heteroskedasticity

3) ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม

พบว่า ตัวแปร dlnPT และdlnPV มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และ 0.05 ตามลำดับ ในขณะที่ตัวแปร lnPI lnRGDP และdlnEXCv ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า R-squared เท่ากับ 0.2869 แสดงว่า แบบจำลองนี้อธิบายความผันแปรของปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม ได้ประมาณร้อยละ 28.69

ปรับปรุงแบบจำลองโดยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกทีละตัว เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีค่า p-value สูงสุดไปต่ำสุด ตัวแปรอิสระที่ตัดออก ได้แก่ GDP per capita ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกา (P=0.6449) ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย (P=0.4294) และอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศเวียดนามต่อสหรัฐอเมริกา (P=0.3884) ดังนั้น ตัวแปรอิสระที่นำไปประมาณค่า คือ ราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย (P=0.0624) และราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม (P=0.0002)

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test พบว่า ค่า p-value เท่ากับ 0.0013 แบบจำลองมีปัญหา Autocorrelation จึงแก้ไขโดยการเพิ่มจำนวนตัวแปรล่าช้า พบว่า เมื่อทดสอบที่ lag 14 Prob. Chi-Square เท่ากับ 0.0566 แบบจำลองไม่มีปัญหา Autocorrelation ผู้วิจัยได้มีการแก้ปัญหาด้วยการประมาณค่าด้วยวิธี ARMA Maximum Likelihood โดยการใช้พจน์ AR(1) ถึง AR(13) ผลการประมาณค่าด้วยวิธี ARMA พบว่าตัวแปร dlnPV ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ตัวแปร dlnPT ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่า R-Squared เพิ่มขึ้นเป็น 0.5909

ตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ด้วย ARCH Test โดยใช้ lag 13 พบว่าค่า p-value เท่ากับ 0.5690 ยอมรับสมมติฐานหลัก แบบจำลองไม่มี Heteroskedasticity

ตารางที่ 1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจาก 3 ประเทศ

Variable	lnQt	lnQi	dlnQv
C	-22.7388 (0.0000)*	-52.8092 (0.0000)*	-
dlnPt	-0.7395 (0.0613**	-	-
lnPi	-	-0.8509 (0.0097)*	-
dlnPv	-	-	-1.819 (0.0000)*
lnRGDP	3.1299 (0.0000)*	6.2994 (0.0000)*	-
dlnEXCt	-	-	-
dlnEXCi	-	-	-
dlnEXCv	-	-	-
R-squared	0.6827	0.8739	0.5972
Adjusted R-squared	0.6714	0.8596	0.4566
AIC	-0.7369	-0.2762	0.5211
Prob (F-statistic)	0.0000	0.0000	0.0000
LM Test (Prob. Chi-Square)	0.3420	0.0186	0.0600
White Test (Prob. Chi-Square)	0.8447	-	-
ARCH test (Prob. Chi-Square)	-	0.8303	0.5690

หมายเหตุ: * และ** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ

(-) หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวถูกตัดออกจากแบบจำลองเนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

( ) ค่า P-value

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของประเทศไทย และประเทศคู่แข่ง ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS)

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยข้าวของประเทศไทย อินเดีย และเวียดนาม ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวสูงสุดเท่ากับ 173.326 ล้านเหรียญสหรัฐฯ รองลงมาคือ อินเดีย 115.304 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และเวียดนาม 4.151 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของผลกระทบ พบว่า การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกข้าวไทยเกิดจากการขยายตัวของตลาดโลกและการกระจายตลาด เป็นหลัก ในขณะที่อินเดียเป็นประเทศเดียวที่ได้รับผลบวกจากทุกองค์ประกอบ สะท้อนให้เห็นว่าอินเดียมีความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงสูงกว่าไทย และเวียดนามในตลาดสหรัฐอเมริกา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อัตราการขยายตัวของการส่งออกในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2567 (เปรียบเทียบจากช่วงปีฐาน พ.ศ. 2558 – 2562)

อัตราการขยายตัว (G)	ร้อยละ
อัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลก (G = 1.27)	0.27
อัตราการขยายตัวการส่งออกข้าวขาวรวมของโลก (G_k = 1.31)	0.31
อัตราการขยายตัวการส่งออกข้าวขาวรวมของโลกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา (G_{jk} = 1.61)	0.61

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 5 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศไทย อินเดีย และเวียดนาม ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี 2563 – 2567 เทียบกับ ช่วงปี 2558 – 2562

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าว	มูลค่าการส่งออก		
	ไทย	อินเดีย	เวียดนาม
ผลจากอัตราการขยายตัวการส่งออกของตลาดโลก	143.696	55.538	5.051
ผลจากการกระจายตลาด	134.493	51.980	4.727
ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	-65.161	4.838	-3.497
ผลจากการปรับทิศทางการส่งออก	-39.702	2.948	-2.131
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยในช่วงปี 2563 – 2567 (เปรียบเทียบจากช่วงปีฐาน พ.ศ. 2558 – 2562	173.326	115.304	4.151

ที่มา: จากการคำนวณ

อภิปรายผล

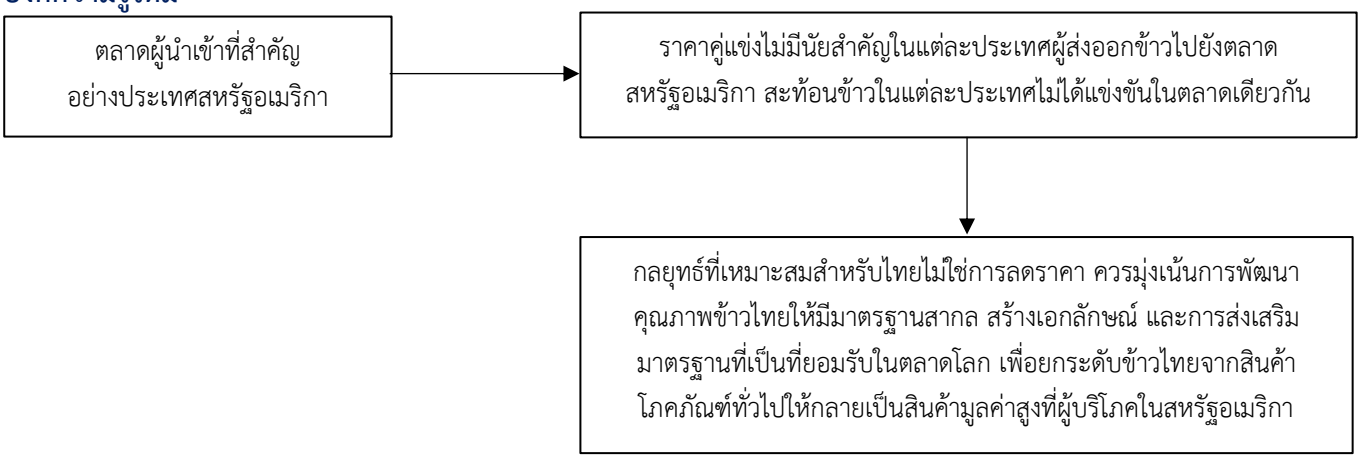
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าว พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวที่แท้จริงของสหรัฐอเมริกา เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวรวม ในขณะที่ราคาข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐฯ ลดลง และตัวแปรอื่นอย่างอัตราแลกเปลี่ยนและราคาข้าวอินเดียไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะตลาดข้าวในสหรัฐฯ เป็นตลาดที่มีความหลากหลาย และผู้บริโภคแต่ละกลุ่มเป็นกลุ่มเฉพาะ ซึ่งมีความผูกพันกับข้าวแต่ละชนิด และผู้นำเข้าส่วนใหญ่ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในสกุลเงินดอลลาร์ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนไม่มีผลต่อการตัดสินใจนำเข้า ซึ่งสอดคล้องกับ จิราพร ปานพรม (2563) ศึกษาอุปสงค์ข้าวไทยในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ พบว่า สหรัฐอเมริกามีอุปสงค์ยืดหยุ่นต่อราคาน้อย และรายได้มีผลบวกต่อปริมาณการนำเข้าข้าวไทย สะท้อนว่าข้าวไทยเป็นสินค้าปกติสำหรับผู้นำเข้าอย่างสหรัฐฯ ความต้องการบริโภคข้าวเติบโตตามรายได้ของผู้บริโภค

และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ข้าวไทยมีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ และความยืดหยุ่นต่อรายได้สูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าวหอมมะลิไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งด้านกลิ่น และรสชาติที่ยากต่อการทดแทน ผู้บริโภคยังคงซื้อแม้ราคาจะสูงขึ้น และมองข้าวไทยเป็นสินค้าคุณภาพที่ซื้อเพิ่มขึ้นเมื่อรายได้สูงขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรพร จักร์แก้ว (2553) ศึกษาอุปสงค์การนำเข้าข้าวเจ้าข้าวหอมมะลิไทยและข้าวเจ้าขาวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญจากประเทศไทย พบว่า ข้าวหอมมะลิไทยจัดเป็นสินค้าปกติในตลาดสหรัฐอเมริกา และเมื่อรายได้ของประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้น การนำเข้าจะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สำหรับข้าวอินเดียมีความยืดหยุ่นต่อรายได้สูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขยายตัวของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความผูกพันกับข้าว Basmati ในสหรัฐฯ ซึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความต้องการข้าวอินเดียเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2559) ศึกษาผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและประเทศคู่แข่งที่มีต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย พบว่า รายได้ส่งผลต่อความต้องการนำเข้าข้าวในทิศทางบวก สะท้อนว่าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกเป็นสินค้าปกติในสายตาของผู้บริโภค และข้าวเวียดนามมีเพียงความยืดหยุ่นต่อราคา โดยตัวแปรรายได้ไม่มีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าวเวียดนามยังขาดเอกลักษณ์ที่ชัดเจนในตลาดสหรัฐฯ ผู้บริโภคจึงอ่อนไหวต่อราคาสูงและและเปลี่ยนไปซื้อข้าวจากแหล่งอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เอกชัย ว่องสกุล (2556) ศึกษาอุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยในอินโดนีเซีย จากการศึกษา พบว่า ข้าวเวียดนามและข้าวไทยเป็นสินค้าทดแทนกัน แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมผู้บริโภคต่อข้าวเวียดนามมีความแตกต่างกันในแต่ละตลาด โดยในตลาดสหรัฐฯ ที่มีข้าวคุณภาพสูงอย่างข้าวหอมมะลิไทยและข้าว Basmati อินเดียเป็นทางเลือกหลัก ข้าวเวียดนามยังไม่สามารถสร้างความแตกต่างในสายตาผู้บริโภคชาวสหรัฐฯ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของผลกระทบที่ส่งผลต่อศักยภาพการส่งออกข้าวของประเทศไทย และประเทศคู่แข่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกข้าวไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาของไทยในทางบวก ได้แก่ ผลจากอัตราการขยายตัวการส่งออกของตลาดโลก และ ผลจากการกระจายตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ ไพสิฐ อุปยโสธร (2549) ศึกษาวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ กรณีศึกษาเขตการค้าเสรีอาเซียน พบว่า ผลจากอัตราการขยายตัวการส่งออกของตลาดโลก และผลจากการกระจายตลาดส่งผลในทางบวกต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสำหรับสินค้า 10 อันดับแรกของไทยไปยังตลาดอาเซียน ในทางตรงข้ามผลจากการแข่งขันที่แท้จริง และผลจากการปรับทิศทางการส่งออกให้ผลทางลบ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

1. ตลาดข้าวสหรัฐอเมริกา ราคาข้าวของประเทศคู่แข่งไม่มีนัยสำคัญในสมการปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศผู้ส่งออกทั้ง 3 ประเทศ บ่งชี้ว่าทั้ง 3 ประเทศไม่ได้แข่งขันกันในตลาดเดียวกัน แต่ละประเทศมีกลุ่มผู้บริโภคของตัวเอง หากใช้กลยุทธ์การลดราคาอาจไม่ได้ผลในตลาดนี้ จะเห็นได้ว่า ตลาดข้าวในสหรัฐฯ ตอบสนองต่อรายได้เป็นหลัก

2. หากพิจารณามูลค่าส่งออกรวมเพียงอย่างเดียว อาจไม่สะท้อนศักยภาพการส่งออกข้าวได้อย่างแท้จริง การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง CMS ช่วยให้ทราบสาเหตุของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากตลาดโลกที่ขยายตัว หรือประเทศ

ผู้ส่งออกมีความสามารถแข่งขันที่ดีขึ้น จากผลการศึกษา พบว่า ประเทศที่ได้รับผลบวกจากทุกองค์ประกอบอย่างอินเดีย มีศักยภาพในระยะยาวมากกว่าประเทศที่มีการส่งออกขยายตัวจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว สะท้อนว่าการเติบโตของมูลค่าส่งออกที่ยั่งยืนต้องมาจากทั้งการใช้ประโยชน์จากการขยายตัวของตลาดโลกและการสร้างความสามารถแข่งขันจากภายในประเทศควบคู่กัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวของสหรัฐอเมริกา พบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปร lnRGDP เมื่อรายได้ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ปริมาณการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0457 ซึ่งเป็นไปในทิศทางสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของตัวแปร dlnPT เมื่อราคานำเข้าข้าวที่แท้จริงเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 ทำให้ปริมาณการนำเข้าข้าวลดลง ร้อยละ 0.6295 ค่าสัมบูรณ์น้อยกว่า 1 บ่งชี้ว่าความต้องการบริโภคข้าวไทยอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงราคาต่ำ

การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ข้าวไทย และประเทศคู่แข่งในประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่า สมการปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย มีความยืดหยุ่นต่อรายได้ เท่ากับ 3.1299 อธิบายได้ว่า เมื่อรายได้ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ปริมาณการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1299 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ความต้องการบริโภคในสินค้าปกติ (Normal Good) จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกามองข้าวไทยเป็นสินค้าคุณภาพที่เลือกซื้อเพิ่มขึ้นเมื่อมีรายได้สูงขึ้น และมีความยืดหยุ่นต่อราคา เท่ากับ -0.7395 เมื่อราคานำเข้าข้าวจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการนำเข้าจะลดลงร้อยละ 0.7395 ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีค่าสัมบูรณ์น้อยกว่า 1 แสดงว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม ตัวแปรอื่นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมการปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศอินเดีย มีความยืดหยุ่นต่อรายได้ เท่ากับ 6.2994 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่แท้จริงของประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ปริมาณการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.2994 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สะท้อนว่าเป็นสินค้าปกติ (Normal Good) และความยืดหยุ่นต่อราคาเท่ากับ-0.8509 หมายความว่า เมื่อราคานำเข้าข้าวจากประเทศอินเดียเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการนำเข้าจะลดลงร้อยละ 0.8509 ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าสัมประสิทธิ์มีค่าสัมบูรณ์น้อยกว่า 1 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาในระดับต่ำ แสดงว่า ข้าว Basmati มีคุณลักษณะเฉพาะที่กลุ่มผู้บริโภคชาวเอเชียใต้ในสหรัฐอเมริกายังคงมีต้องการแม้ราคาจะปรับตัวสูงขึ้นก็ตาม ตัวแปรอื่นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมการปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศเวียดนาม มีความยืดหยุ่นต่อราคา เท่ากับ -1.819 หมายความว่า เมื่อราคานำเข้าข้าวจากประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการนำเข้าจะลดลงร้อยละ 1.819 เป็นไปตามกฎของอุปสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าสัมประสิทธิ์มีค่าสัมบูรณ์มากกว่า 1 แสดงว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาข้าวเวียดนาม สะท้อนให้เห็นว่าข้าวเวียดนามในตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคมีความอ่อนไหวต่อราคาสูง และหันไปบริโภคข้าวจากแหล่งอื่นเมื่อราคาปรับตัวสูงขึ้น ตัวแปรอื่นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวไปสหรัฐฯ ในช่วงปี 2563-2567 เมื่อเทียบกับช่วงฐานปี 2558-2562 มีที่มาจากองค์ประกอบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ พบว่า มูลค่าส่งออกไทยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงสุด 173.326 ล้านเหรียญสหรัฐ แต่การเพิ่มขึ้นนี้มาจากปัจจัยภายนอก คือ การขยายตัวของตลาดโลก และการกระจายตลาด ในขณะที่ความสามารถแข่งขันที่แท้จริง และการปรับทิศทางการส่งออก มีค่าติดลบเช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม สำหรับอินเดียเป็นประเทศเดียวที่ได้รับผลบวกทั้ง 4 องค์ประกอบ สะท้อนว่า อินเดียมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นจากตลาดโลกที่ขยายตัว และมีศักยภาพการแข่งขัน สามารถแย่งส่วนแบ่งตลาดจากคู่แข่งได้และเลือกส่งออกไปยังตลาดที่กำลังเติบโตได้อย่างถูกทิศทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงต่อหัวของสหรัฐอเมริกา เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเข้าข้าวไทย และข้าวอินเดียอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะข้าวอินเดียที่มีความยืดหยุ่นต่อรายได้สูงมาก สะท้อนถึงการขยายตัวของกลุ่มผู้บริโภคชาวเอเชียในสหรัฐอเมริกา ดังนั้น ภาครัฐและผู้ส่งออกควรติดตามภาวะเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิดเพื่อวางแผนการส่งออกอย่างทันที ควบคู่กับการทำการตลาดเชิงรุกเพื่อขยายฐานผู้บริโภคข้าวหอมมะลิไทย โดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูงและใส่ใจสุขภาพ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับตลาดข้าวไทยในสหรัฐอเมริกาในระยะยาว

1.2 ปัจจัยทางด้านราคาข้าวแต่ละประเทศ ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจนำเข้าของประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญอย่างสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในกลุ่มข้าวเวียดนามที่มีความยืดหยุ่นต่อราคาสูง อ่อนไหวสูง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากราคาไขว้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า แต่ละประเทศไม่ได้แข่งขันด้านราคากันโดยตรง ส่งผลให้ผู้ผลิตขาดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพสินค้า ดังนั้น ไทยควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิให้ได้มาตรฐานสากล การสร้างเอกลักษณ์สินค้าให้มีความชัดเจน และเป็นที่น่าจดจำ รวมถึงการส่งเสริมมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในตลาดโลก เช่น เกษตรอินทรีย์ (Organic) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) เพื่อยกระดับข้าวไทยจากสินค้าโภคภัณฑ์ทั่วไปให้กลายเป็นสินค้ามูลค่าสูงที่ผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกายินดีจ่ายในราคาที่สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ไทยสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาการลดราคาเป็นกลยุทธ์หลัก

1.3 การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่า การขยายตัวของตลาดนำเข้าข้าวในระดับโลกส่งผลให้เกิดโอกาสสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพการส่งออกของประเทศไทย ดังนั้น ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกันในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการบริโภคข้าวไทยในกลุ่มผู้บริโภคที่นิยมอาหารเอเชีย ควบคู่กับการสร้างภาพลักษณ์ของข้าวไทยในฐานะสินค้าเกษตรคุณภาพสูง นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานสินค้า อาทิ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เช่น การค้าปลีกสมัยใหม่และแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงสินค้า และขยายฐานผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย

1.4 ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง และผลจากการปรับทิศทางการส่งออกของไทย มีค่าเป็นลบ ในแบบจำลอง CMS สะท้อนให้เห็นว่าไทยกำลังสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวในสหรัฐอเมริกาให้กับอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศเดียวที่ได้รับผลบวกจากทุกองค์ประกอบ ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง เพื่อให้ราคาส่งออกข้าวไทยสามารถแข่งขันได้มากขึ้นในตลาดสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ผู้ส่งออกไทยควรให้ความสำคัญกับตลาดสหรัฐอเมริกามากขึ้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกายังคงเป็นตลาดส่งออกข้าวที่มีมูลค่าสูงสุดและมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งถัดไปควรพิจารณาการใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือน เพื่อเพิ่มความละเอียดของข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นส่งผลให้การประมาณค่ามีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจขยายช่วงระยะเวลาของข้อมูลให้ครอบคลุมเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวโลก เช่น ผลกระทบจากสงครามรัสเซีย–ยูเครน ซึ่งมีอิทธิพลต่อราคาธัญพืชในตลาดโลก รวมถึงวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรทั้งในด้านต้นทุนการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน

2.2 ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรบางตัวที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นผลจากความซับซ้อนของโครงสร้างตลาดข้าวในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค ดังนั้น การศึกษาครั้งถัดไปควรประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์เชิงปริมาณเข้ากับการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริโภคในตลาดสหรัฐอเมริกา เพื่อสามารถอธิบายพฤติกรรมการเลือกบริโภคของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.3 พิจารณาตัวแปรที่สะท้อนนโยบายการค้าระหว่างประเทศ เช่น อัตราภาษีการนำเข้า และมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี ครอบคลุมโครงสร้างของตลาดข้าว เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญต่อปริมาณและทิศทางการนำเข้าข้าวของประเทศผู้นำเข้า

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าต่างประเทศ. (2568). *ข้อมูลสถานการณ์ข้าวสหรัฐอเมริกาเดือนพฤษภาคม 2568*. สืบค้นจาก https://shorturl.asia/y6ap8.

จันทรพร จักร์แก้ว. (2553). *การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าข้าวเจ้าข้าวหอมมะลิไทยและข้าวเจ้าขาวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญจากประเทศไทย*. (วิทยาศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

จิราพร ปานพรม. (2563). *การศึกษาอุปสงค์ข้าวไทยในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

ไพสิฐ อุปยโสธร (2549). *การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ กรณีศึกษาเขตการค้าเสรีอาเซียน*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567). *การศึกษาแนวทางการสร้างเสถียรภาพการค้าสินค้าข้าว*. สืบค้นจาก https://www.tpso.go.th/document/2411-0000000004.

_____. (2568). *พาณิชย์เผยสถิติที่สุดแห่งปี การส่งออกสินค้าเกษตรไทย ปี 67*. สืบค้นจาก https://tpso.go.th/news/2502-0000000023.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *การศึกษาผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและประเทศคู่แข่งที่มีต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย*. กรงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

เอกชัย ว่องสกุล. (2556). *การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าข้าวไทยในอินโดนีเซีย*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

Leamer, E. E., & Stern, R. M. (1970). *Quantitative International Economics*. Boston: Allyn and Bacon.

Trade Map. (2024). *The quantity of rice exports and imports*. Retrieved from https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c100630%7c%7c%7c6%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1.

USDA Foreign Agricultural Service. (2024). *Grain: World Markets and Trade*. Retrieved from https://esmis.nal.usda.gov/publication/grain-world-markets-and-trade.